

ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH (ZDR-1)

z novelo ZDR-1D

Uvodna pojasnila

dr. Katarina Kresal Šoltes,
dr. Darja Senčur Peček

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2024

Kazalo

Uvodna pojasnila k noveli ZDR-1

1. Uvod	21
1.1. Zakon o delovnih razmerjih in njegove spremembe in dopolnitve	21
1.2. Razlogi za sprejetje novele ZDR-1D ter cilji, namen in poglobitve spremembe	26
2. Splošne določbe	28
2.1. Splošno	28
2.2. Posodobljen seznam direktiv EU	29
2.3. Direktiva 2019/1152 o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih v Evropski uniji	30
2.4. Direktiva 2019/1158 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev ter razveljavitvi Direktive 2010/18/EU	33
2.5. Urejanje delovnih razmerij pomorščakov	36
3. Sklenitev pogodbe o zaposlitvi	37
3.1. Oblika pogodbe o zaposlitvi	37
3.2. Vsebina pogodbe o zaposlitvi	38
3.3. Sprememba ali sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi zaradi spremenjenih okoliščin ter suspenz pogodbe ...	40
4. Posebnosti pogodb o zaposlitvi	42
4.1. Splošno	42
4.2. Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku (začasno agencijsko delo)	44

4.3. Pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom	45
4.3.1. Krajši delovni čas zaradi potreb usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja (65.a člen) ..	47
4.3.2. Krajši delovni čas žrtev nasilja v družini (67.a člen)	49
4.3.3. Krajši delovni čas v posebnih primerih (67. člen).	50
4.4. Pogodba o zaposlitvi za delo na domu	51
5. Prenehanje pogodbe o zaposlitvi	52
5.1. Splošno	52
5.2. Obveznosti delodajalca pred odpovedjo	53
5.3. Odpovedni razlogi.	54
5.3.1. Neutemeljeni odpovedni razlogi	55
5.3.2. Razlogi na strani delodajalca pri izredni odpovedi pogodbe delavca.	57
5.4. Posebno varstvo pred odpovedjo	57
5.4.1. Predstavniki delavcev.	57
5.4.2. Odsotni z dela zaradi bolezni	61
6. Pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja	62
6.1. Poskusno delo	62
6.2. Plačilo za delo	66
6.3. Delovni čas	67
6.3.1. Pravica do odklopa	68
6.3.2. Razporeditev delovnega časa.	73
6.4. Letni dopust.	74
6.5. Druge odsotnosti z dela	78
6.5.1. Oskrbovalski dopust.	78
6.5.2. Odsotnost delavca, ki je žrtev nasilja v družini .	81
6.6. Izobraževanje.	83

7. Varstvo nekaterih kategorij delavcev	84
7.1. Varstvo žensk	84
7.2. Varstvo delavcev zaradi nosečnosti, starševstva in oskrbe	85
7.3. Varstvo delavcev, ki so žrtve nasilja v družini.	89
8. Druge določbe zakona	91
8.1. Opravljanje dela v tujini in napoteni delavci	91
8.2. Delo otrok, mlajših od 15 let, dijakov in študentov.	93
8.3. Kazenske določbe	93
8.4. Prehodne in končne določbe.	95

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1)

I. Splošne določbe.	97
Namen zakona (1. člen)	97
Urejanje delovnih razmerij (2. člen)	101
Uporaba zakona (3. člen)	102
Definicija delovnega razmerja (4. člen).	102
Opredelitev delavca in delodajalca (5. člen)	102
Prepoved diskriminacije in povračilnih ukrepov (6. člen)	103
Prepoved spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja na delovnem mestu (7. člen)	104
Odškodninska odgovornost delodajalca in denarna odškodnina (8. člen).	105
Omejitev avtonomije pogodbenih strank (9. člen)	105
Splošni akt delodajalca (10. člen)	106
II. Pogodba o zaposlitvi.	107
I. Splošno	107
Pogodba o zaposlitvi (11. člen)	107
Pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas (12. člen)	107
Uporaba splošnih pravil civilnega prava (13. člen).	108

Ničnost in izpodbojnost pogodbe o zaposlitvi (14. člen) . . .	108
Uveljavljanje ničnosti pogodbe o zaposlitvi (15. člen)	108
Uveljavljanje izpodbojnosti pogodbe o zaposlitvi (16. člen)	108
2. Oblika pogodbe	109
Pisnost pogodbe o zaposlitvi (17. člen)	109
Domneva obstoja delovnega razmerja (18. člen).	109
3. Stranke pogodbe	109
Splošno (19. člen).	109
Delodajalec – pravna oseba (20. člen).	109
Sposobnost za sklenitev pogodbe o zaposlitvi (21. člen) . . .	110
Pogoji za sklenitev pogodbe o zaposlitvi (22. člen)	110
Tuji državljani (23. člen)	111
4. Pogodbena svoboda	111
Splošno (24. člen)	111
5. Pravice in obveznosti strank pri sklepanju pogodb o zaposlitvi	111
Objava prostega delovnega mesta oziroma vrste dela (25. člen).	111
Izjeme od obveznosti objave (26. člen)	112
Enaka obravnava glede na spol (27. člen)	113
Pravice in obveznosti delodajalca (28. člen)	113
Pravice in obveznosti kandidata (29. člen)	114
Pravice neizbranega kandidata (30. člen)	115
6. Vsebina pogodbe	115
Sestavine pogodbe o zaposlitvi (31. člen)	115
Neveljavna določila pogodbe o zaposlitvi (32. člen)	116
7. Obveznosti pogodbениh strank	117
1. Obveznosti delavca.	117
a) Opravljanje dela	117
Splošno (33. člen)	117
Upoštevanje delodajalčevih navodil (34. člen)	118

Spoštovanje predpisov o varnosti in zdravju pri delu (35. člen)	118
b) Obveznost obveščanja	118
Obveznost obveščanja (36. člen)	118
c) Prepoved škodljivega ravnanja	119
Prepoved škodljivega ravnanja (37. člen)	119
č) Obveznost varovanja poslovne skrivnosti	119
Varovanje poslovne skrivnosti (38. člen)	119
d) Prepoved konkurence	119
Konkurenčna prepoved – zakonska prepoved konkurenčne dejavnosti (39. člen)	119
Konkurenčna klavzula – pogodbeno prepoved konkurenčne dejavnosti (40. člen)	120
Nadomestilo za spoštovanje konkurenčne klavzule (41. člen)	121
Prenehanje konkurenčne klavzule (42. člen)	121
2. <i>Obveznosti delodajalca</i>	121
a) Obveznost zagotavljanja dela	121
Zagotavljanje dela (43. člen)	121
b) Obveznost plačila	122
Obveznost plačila (44. člen)	122
c) Obveznost zagotavljanja varnih delovnih razmer	122
Varne delovne razmere (45. člen)	122
č) Obveznost varovanja delavčeve osebnosti	122
Splošno (46. člen)	122
Varovanje dostojanstva delavca pri delu (47. člen)	122
Varstvo delavčevih osebnih podatkov (48. člen)	123
8. <i>Sprememba ali sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi zaradi spremenjenih okoliščin</i>	123
Splošno (49. člen)	123
Sprememba pogodbe v primerih odpovedi s strani delodajalca (50. člen)	124

Vpliv spremenjenega zakona, kolektivne pogodbe ali splošnega akta na spremembo pogodbe o zaposlitvi (51. člen)	125
Oblika spremembe pogodbe (52. člen)	125
9. <i>Suspenz pogodbe</i>	125
Suspenz pogodbe o zaposlitvi (53. člen)	125
10. <i>Posebnosti pogodb o zaposlitvi</i>	126
1. <i>Pogodba o zaposlitvi za določen čas</i>	126
Pogodba o zaposlitvi za določen čas (54. člen)	126
Omejitev sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas (55. člen)	127
Posledice nezakonito sklenjene pogodbe o zaposlitvi za določen čas (56. člen)	128
Obveznosti pogodbenih strank (57. člen)	128
Preračun delovnega časa (58. člen)	128
2. <i>Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku</i>	129
Splošno (59. člen)	129
Zaposlitev za nedoločen ali določen čas (60. člen)	130
Posebnosti pogodbe o zaposlitvi (61. člen)	130
Dogovor med uporabnikom in delodajalcem za zagotavljanje dela, napotitev delavca (62. člen)	131
Pravice, obveznosti in odgovornosti uporabnika in delavca (63. člen)	132
3. <i>Pogodba o zaposlitvi zaradi opravljanja javnih del</i>	133
Opravljanje javnih del (64. člen)	133
4. <i>Pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom</i>	133
Krajši delovni čas (65. člen)	133
Krajši delovni čas zaradi potreb usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja (65.a člen)	134
Sklenitev pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas z več delodajalci (66. člen)	134

Krajši delovni čas v posebnih primerih (67. člen)	135
Krajši delovni čas žrtev nasilja v družini (67.a člen)	135
5. <i>Pogodba o zaposlitvi za opravljanje dela na domu</i>	136
Splošno (68. člen)	136
Pravice, obveznosti in pogoji (69. člen)	136
Obveznosti delodajalca (70. člen)	137
Prepoved dela na domu (71. člen)	137
Dela, ki se ne morejo opravljati na domu (72. člen)	137
6. <i>Pogodba o zaposlitvi s poslovodnimi osebami ali prokuristi in z vodilnimi delavci</i>	137
Pogodba o zaposlitvi s poslovodno osebo ali prokuristom (73. člen)	137
Vodilni delavci (74. člen)	138
11. Sprememba delodajalca	139
Sprememba delodajalca (75. člen)	139
Obveščanje in posvetovanje s sindikati (76. člen)	140
12. Prenehanje pogodbe o zaposlitvi	141
Načini prenehanja (77. člen)	141
Vrnitev dokumentov in izdaja potrdila (78. člen)	141
1. <i>Prenehanje pogodbe o zaposlitvi za določen čas</i>	141
Splošno (79. člen)	141
2. <i>Prenehanje pogodbe o zaposlitvi zaradi smrti delavca oziroma delodajalca – fizične osebe</i>	143
Splošno (80. člen)	143
3. <i>Prenehanje pogodbe o zaposlitvi s sporazumom</i>	143
Splošno (81. člen)	143
4. <i>Odpoved pogodbe o zaposlitvi</i>	143
A) Splošno	143
Splošno (82. člen)	143
Dopustnost odpovedi (83. člen)	144
Dokazno breme (84. člen)	144
Obveznosti delodajalca pred odpovedjo (85. člen)	144

Vloga sindikata in sveta delavcev oziroma delavskega zaupnika (86. člen)	146
Oblika in vsebina odpovedi (87. člen)	146
Vročitev odpovedi (88. člen)	146
B) Redna odpoved	147
a) Odpovedni razlogi	147
Razlogi za redno odpoved (89. člen)	147
Neutemeljeni odpovedni razlogi (90. člen)	149
Odpoved s ponudbo nove pogodbe (91. člen)	150
Odpoved s ponudbo nove pogodbe o zaposlitvi pri drugem delodajalcu (92. člen)	151
b) Odpovedni roki	151
Odpovedni roki (93. člen)	151
Minimalni odpovedni roki (94. člen)	152
Tek odpovednega roka (95. člen)	152
Denarno povračilo namesto odpovednega roka (96. člen) . .	153
Pravice in obveznosti strank v času odpovednega roka (97. člen)	153
c) Odpoved večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov . .	153
Večje število delavcev (98. člen)	153
Obveznost obveščanja in posvetovanja s sindikatom (99. člen)	154
Obveznost obveščanja zavoda za zaposlovanje (100. člen) . .	154
Program razreševanja presežnih delavcev (101. člen)	155
Kriteriji za določitev presežnih delavcev (102. člen)	155
Sodelovanje in vloga zavoda za zaposlovanje (103. člen) . .	156
č) Odpoved pogodbe o zaposlitvi v postopkih zaradi insolventnosti, postopkih prisilnega prenehanja in v drugih primerih prenehanja delodajalca	156
Stečaj, prisilna likvidacija (104. člen)	156
Prisilna poravnava (105. člen)	157
Pravica do odpravnine (106. člen)	157

Drugi primeri prenehanja delodajalca (107. člen)	157
d) Odpravnina	158
Odpravnina (108. člen).	158
C) Izredna odpoved	159
Splošno (109. člen).	159
a) Izredna odpoved delodajalca	159
Razlogi na strani delavca (110. člen).	159
b) Izredna odpoved delavca	160
Razlogi na strani delodajalca (111. člen).	160
Č) Posebno pravno varstvo pred odpovedjo	162
Predstavniki delavcev (112. člen).	162
Zadržanje učinkovanja odpovedi (113. člen)	162
Delavci pred upokojitvijo (114. člen).	163
Starši (115. člen).	164
Invalidi in odsotni z dela zaradi bolezni (116. člen).	165
Večkratno pravno varstvo pred odpovedjo (117. člen).	165
5. <i>Prenehanje pogodbe o zaposlitvi na podlagi sodbe sodišča</i>	166
Prenehanje pogodbe o zaposlitvi na podlagi sodbe sodišča (118. člen)	166
6. <i>Prenehanje pogodbe o zaposlitvi po samem zakonu</i>	166
Prenehanje pogodbe o zaposlitvi zaradi ugotovljene invalidnosti in prenehanja veljavnosti delovnega dovoljenja (119. člen).	166
III. Pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja	167
1. <i>Opravljanje pripravništva</i>	167
Splošno (120. člen).	167
Trajanje pripravništva (121. člen).	167
Izvajanje pripravništva (122. člen).	167
Omejitev odpovedi pripravniku s strani delodajalca (123. člen).	168

	Volontersko pripravništvo (124. člen)	168
2.	<i>Poskusno delo</i>	168
	Poskusno delo (125. člen)	168
3.	<i>Plačilo za delo</i>	169
	Vrsta plačil (126. člen).	169
	Osnovna plača, delovna uspešnost, dodatki (127. člen)	170
	Višina dodatkov (128. člen).	170
	Dodatek za delovno dobo (129. člen)	171
	Povračila stroškov v zvezi z delom (130. člen).	171
	Regres (131. člen).	171
	Odpravnina ob upokojitvi (132. člen)	172
	Enako plačilo žensk in moških (133. člen).	173
	Plačilni dan (134. člen)	173
	Kraj in način izplačila plače (135. člen)	173
	Zadrževanje in pobot izplačila plače (136. člen).	174
	Nadomestilo plače (137. člen)	174
	Začasna nezmožnost zagotavljanja dela iz poslovnega razloga (138. člen)	177
	Nastanitev med delovnim razmerjem (139. člen)	177
	Udeležba pri dobičku (140. člen)	177
	Plačilo pripravnika in delavca na usposabljanju (141. člen)	177
	Subsidiarna odgovornost (141.a člen)	178
4.	<i>Delovni čas</i>	178
	Definicija delovnega časa (142. člen)	178
	Pravica do odklopa (142.a člen)	178
	Polni delovni čas (143. člen)	179
	Nadurno delo (144. člen).	180
	Dodatno delo v primerih naravne ali druge nesreče (145. člen).	181
	Prepoved opravljanja dela preko polnega delovnega časa (146. člen).	181
	Dopolnilno delo (147. člen)	182

	Razporejanje delovnega časa (148. člen)	182
	Preračun delovnega časa (149. člen)	183
5.	<i>Nočno delo</i>	184
	Nočno delo (150. člen)	184
	Pravice delavcev, ki delajo ponoči (151. člen)	184
	Omejitve dela ponoči (152. člen)	185
	Posvetovanje s sindikatom (153. člen)	185
6.	<i>Odmori in počitki</i>	185
	Odmor med delovnim časom (154. člen)	185
	Počitek med zaporednima delovnima dnevom (155. člen)	186
	Tedenski počitek (156. člen)	186
7.	<i>Posebnosti urejanja delovnega časa, nočnega dela, odmorov in počitkov</i>	187
	Posebnosti za nekatere kategorije delavcev (157. člen)	187
	Možnosti drugačnega urejanja v zakonu ali v kolektivnih pogodbah (158. člen)	187
8.	<i>Letni dopust</i>	188
	Pridobitev pravice in minimalno trajanje letnega dopusta (159. člen)	188
	Določanje daljšega trajanja letnega dopusta (160. člen)	189
	Sorazmerni del letnega dopusta (161. člen)	189
	Izraba letnega dopusta (162. člen)	190
	Način izrabe letnega dopusta (163. člen)	190
	Neveljavnost odpovedi pravici do letnega dopusta (164. člen)	191
9.	<i>Druge odsotnosti z dela</i>	191
	Plačana odsotnost zaradi osebnih okoliščin (165. člen)	191
	Odsotnost z dela zaradi praznovanja (166. člen)	191
	Odsotnost z dela zaradi zdravstvenih razlogov (167. člen)	192
	Oskrbovalski dopust (167.a člen)	192
	Odsotnost z dela zaradi opravljanja funkcije ali obveznosti po posebnih zakonih (168. člen)	193

Odsotnost delavca, žrtve nasilja v družini (168.a člen)	193
10. Obveznost opravljanja drugega dela zaradi izjemnih okolščin	194
Sprememba dela zaradi naravnih ali drugih nesreč (169. člen)	194
11. Izobraževanje	194
Izobraževanje delavcev (170. člen)	194
Pravica do odsotnosti z dela zaradi izobraževanja (171. člen)	195
12. Disciplinska odgovornost	195
Disciplinska odgovornost, sankcije (172. člen)	195
Izjava o očitanih kršitvah (173. člen)	195
Vloga sindikata, sveta delavcev oziroma delavskega zaupnika (174. člen)	196
Odločitev o disciplinski odgovornosti (175. člen)	196
Zastaranje (176. člen)	196
13. Odškodninska odgovornost	196
Odškodninska odgovornost delavcev (177. člen)	196
Zmanjšanje odškodnine ali oprostitev plačila odškodnine (178. člen)	197
Odškodninska odgovornost delodajalca (179. člen)	197
Pavšalna odškodnina (180. člen)	197
IV. Varstvo nekaterih kategorij delavcev	197
2. Varstvo delavcev zaradi nosečnosti, starševstva in oskrbe .	198
Splošno (182. člen)	198
Varstvo podatkov v zvezi z nosečnostjo (183. člen)	198
Prepoved opravljanja del v času nosečnosti in v času dojenja (184. člen)	199
Varstvo v času nosečnosti in starševstva v zvezi z nočnim in nadurnim delom (185. člen)	200
Starševski dopust in oskrba (186. člen)	200
Nadomestilo plače (187. člen)	201

Pravica doječe matere (188. člen)	201
Drugi upravičenci (189. člen)	202
2.a Varstvo delavcev, žrtev nasilja v družini	202
Splošno (189.a člen).	202
Varstvo v zvezi z delovnim časom in nočnim delom (189.b člen).	203
3. Varstvo delavcev, ki še niso dopolnili 18 let starosti.	203
Splošno (190. člen).	203
Prepoved opravljanja del (191. člen)	203
Delovni čas, odmor, počitek (192. člen)	204
Prepoved opravljanja nočnega dela (193. člen)	204
Povečan letni dopust (194. člen)	205
4. Varstvo invalidov	205
Zaposlovanje, usposabljanje ali preusposabljanje invalidov (195. člen).	205
Pravice delovnih invalidov (196. člen).	205
5. Varstvo starejših delavcev	206
Opredelitev (197. člen).	206
Krajši delovni čas (198. člen)	206
Omejitev nadurnega in nočnega dela (199. člen)	206
V. Uveljavljanje in varstvo pravic, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja	206
Uveljavljanje pravic pri delodajalcu in sodno varstvo (200. člen).	206
Alternativno reševanje sporov (201. člen)	207
Zastaranje terjatev (202. člen)	208
VI. Delovanje in varstvo sindikalnih zaupnikov	208
Obveznosti delodajalca do sindikata (203. člen).	208
Pisno obveščanje sindikata (204. člen)	208
Sindikalni zaupnik (205. člen).	208

Varstvo sindikalnih zaupnikov v primeru prenosa (206. člen)	209
Varstvo sindikalnega zaupnika in sindikalna članarina (207. člen)	209
VII. Posebne določbe	210
1. Opravljanje dela v tujini in položaj delavcev, napotenih na delo v Republiko Slovenijo	210
Splošno (208. člen)	210
Pogodba o zaposlitvi za opravljanje dela v tujini (209. člen)	210
Položaj napotenih delavcev (210. člen)	211
2. Delo otrok, mlajših od 15 let, dijakov in študentov	213
Delo otrok, mlajših od 15 let, dijakov in študentov (211. člen)	213
Posebne varstvene določbe (212. člen)	214
3. Ekonomsko odvisna oseba	214
Opredelitev (213. člen)	214
Omejeno delovno pravno varstvo (214. člen)	214
VIII. Inšpekcijsko nadzorstvo	215
Splošno (215. člen)	215
Posredovanje v sporu med delavcem in delodajalcem (216. člen)	216
IX. Kazenske določbe	216
(217. člen)	216
(217.a člen)	219
(217.b člen)	222
(217.c člen)	223
Pristojnost za izrekanje globe v okviru razpona (217.č člen)	224

X. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE	224
Urejanje pravic in obveznosti članov pogodbenih strank v kolektivnih pogodbah (224. člen)	224
Prenehanje veljavnosti podzakonskih aktov (225. člen)	224
Postopno zviševanje starosti za delavce pred upokojitvijo (226. člen)	225
Delovne knjižice (227. člen)	225
Postopki, začeti pred uveljavitvijo tega zakona (228. člen) .	226
Prenehanje veljavnosti zakona (229. člen)	226
Uveljavitev in uporaba zakona (230. člen)	226
 Iz Zakona o dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1A)	227
 Iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1D)	228
 Stvarno kazalo	229